

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Osztályozás

728.3

Szerző: (s. l.)

Cím: A régi Pestből eltűnik a legszebb házkapu és a legfényesebb szálló

Forrás:

Pesti Hírlap

3p

(Hely)

1928. 4. 3.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

Idő

1928

A régi Pestből eltűnik a legszebb házkapu és a legfényesebb szálló.

A Zöldfa-utca legszebb barokkpalotácskája helyén Freystädter lovag épít bérházat. az István főherceg szállodat pedig elfelejteti a GyOSz. kétemeletes ráépítése.

A közelmúltban még sokat sirtunk, amiért nem akar megindulni az építkezés. Ez idő alatt meg kellett szüntetniök tevékenységüket a kulturhistórikusoknak, akik keservesen feljajdultak valahányszor a régi Pest valamely házához hozzáért a csákány. Elkövetkezett az idő, amikor nem volt alkalom a sirtásra. Csaknem két évtizeden át alig volt dolga Pesten a csákánynak, ami kisebb baj, de az építőipar-nak sem, ami nagyobb baj. Most, hogy az utóbbi években megidült az építkezés, természetesen egyszerűen-másszor hozzá kell nyulni műemlék-jellegű épü-lethez is.

Budapest ma végre is más város, mint volt száz avagy évenséggel másfél száz év előtt. Ezt a kort idézte emlénkbe a Veres Pálné-utca 8. számú ház, a régi Belvárosnak ez a beszédes emléke, pontosan szemközt a Térparancsnokság épületével. Öreg volt már ez a házikó, és hogy nem roppant össze a föléje tornyosuló bérházóriások között, azt széles mellkasának köszönhetette, mert ilyenek látszott *hatalmas kapuja*, amely még arra volt szánva, hogy négyes fogat hajtson be rajta. Az arra menők, ha anachronistikusnak, ócskának nézték is ezt az öreg hajlékot, a kapura mégis feltétlen tisztelettel tekintettek.

A Mocsonyi-ház kapuja valóban műtörténelmi nevezetesség volt. Néhai *Petrik Albert*, aki egész Budapestet végigkutatatta építőművészeti és szobrászművészeti emlékekért, büszkén állapítja meg a Duna két partján található egy-két barokk kapu szépségeit. E kapuk nyílása u. i. nemcsak egyszerű keretezést kap, hanem a fal síkjából erősen kiszökő pillérekkel is hangsúlyozva van; a pillérek a kapu ívének megfelelően hajlítot parkányzatot is hordanak, tetejükön pedig díszes urnákat. Eféle kapu — amely még *Mária Terézia*-stílusát hordia magán — Pesten már

csak egyetlen egy volt. Néhány nap előtt ez is eltűnt. A Mocsonyi-háznak immár utolsó falait bontják s a lebontás befejezése után Freystettler lovag kezdi meg bérházépítkezését.

A Mocsonyi-ház azonban nemcsak építőművészeti szempontból nevezetes, hanem azért is, mert harmincesztendeig, jelesül 1858 és 1888 közt itt volt a *vívóterme Keresztessy Józsefnek*, a klasszikus magyar vívómesternek. Itt tört meg a varázsa annak a hiedelemnek, hogy csak idegenből jött mester tud vívást tanítani. Itt látogatták meg Keresztessyt világhírű külföldi mesterek, mint *Bartolomeo Bertolini* Triestből és *Calvelli Adorno* Torinóból. Itt alapította meg *Kisbaari Kiss Ferenc* a híres *törzsgárdát*. Általában a legcsodálatosabb névsort lehet összeállítani azokból, akik e harminc év alatt e tisztes falak közt megfordultak. Hogy csak találomra említsünk néhány nevet, itt tanultak vívni: *Arany László, Komjáthy Béla, Strobl Alajos, Vastagh György, Wekerle Sándor, Beöthy Ákos, Harkányi Frigyes, Széll Kálmán, gróf Tisza István, Szemere Miklós és Dáni Balázs*.

Ennyit a Mocsonyi-házról, amely végleg eltűnt a föld színéről, a másik régi pesti emlék csak el-maszkirozódik. Az Akadémia-utca 1 sz. a, kezd emelkedni, u. i. a *Gyáriparosok Országos Szövetségének* négyemeletes palotája, melyről aligha fogja valaki is sejteni, hogy az tulajdonképen a régi *István főherceg-szállóra* történt ráépítés.

Az István főherceg-szállóra még sokan emlékez-

nek. Szép, tisztesmultu szálló volt ez, egyik disze a gróf Széchenyi István kora építkezésének. Annak a stílusnak terméke volt, amely Pollack Mihály és Hild József vezetése mellett olyan épületekkel díszítette fel a várost, amilyen a Nemzeti Múzeum s a régi Lloyd-palota.

Az István főherceg-szállót 1846-ban nyitotta meg *Emmerling Károly*, a híres szállodás, kávé és redoute-bérlő. Hogy e megnyitás mily esemény volt, azt igazolják az akkor megjelent újságcikkek, amelyek közül a *Der Spiegel* c. budai divat- és művészeti lap így kezdte leírását:

— Az István főherceg-szálló, melynek megnyitása legközelebb fog megtörténni, bizonyára *Pest egyik legfőbb ékessége lesz*. Ha azt állítjuk, hogy Pestnek ez lesz az első etablissementje, evvel sokat mondunk, mert köztudomású, hogy Pestnek vannak kitünő szállói és vendéglői, ám még sem tultunk ezzel az állítással, hogy ha személyre vesszük ennek az új intézménynek fekvését, terjedelmét, berendezésének fényét és kényelmességét.

Következik hangsúlyozása annak, hogy az új szálló közvetlen közelében van az épülő Lánchidnak, a hajóállomásnak és a tőzsdének. Ablakaiból csodás a kilátás: a Várra, a Csillagdára, a budai hegyekre, a Dunára s a szigetekre. Van itt százhusz szoba, négy dekorált szalon, két ebédlőterem és egy reggeliző-terasz. Nagyobb igényekkel bíró látogatók külön *appartement*-okat bérelhetnek. Mivel rendszerint kocsin érkező vendégre számítottak, két kapun kettős behajtás volt lehetséges. Az istállóknak szintén csodájára jártak.

Az István főherceg nem is maradt ki a vezető szállók sorából. Voltak a múlt század közepén zajosabb szállók, ilyen volt pl. a tőzsomszédságában keletkezett *Európa*, a jelenlegi főkapitánysági épület. Amikor Hentzy 1849-ben összelátte gyönyörű Redoute-unkat, a bálók, koncertek, mutatványok az Európába szorultak. Az *István* nem kért részt a zajból. Kissé kellemetlenül érintette, hogy az Akadémia „előpítette” az ő világhíres kilátását, de ezt is kibírta, szintugy azt, hogy a mesés istállókat mind kevésbé vette igénybe a modern világ. Így azok lassanként más célok szolgálatába kerültek. Egy részükből pl. mosókonyha lett. A *vörös márvány-jászlak* azonban ott maradtak s talán ma is megvannak.

A szállót *Emmerling Károly* maga kezelte, örökösei azonban bérbadták. Az utolsóelőtti bérlő egy bizonyos *Reiner* nevű uriember volt, akitől néhai

Gundel János vette át és vezette egészen 1904-ig. A régi emlékekhez — amilyen volt pl. híres 12-es számú szoba, amelynek falában látható volt a Hentzi által belőtt két ágyugolyó, továbbá saját személyében *Klapka György* tábornok, aki állandóan itt lakott és itt is halt meg 1892-ben — most ujak kerültek. Ilyen volt különösen a liberális politikusok társasága, akik itteni asztaluk mellől harcolták végig az *egyházpolitikai reformokat*, amint azt *Mikszáth Kálmán* pazar humorral megírta. Természetes, hogy Mikszáth is állandó vendég volt itt, ha nem is a szállóban, a vendéglőben, melynek udvarán az 1846-ban ültetett platánok ugyancsak megterebélyesedtek. Állandó lakója volt a szállónak *Perotti*, Operaházunknak jóideig „nélkülözhetetlen“ tenoristája. Az *Istvánban* u. i. nem volt semmiféle zene. Ez magyarázza, hogy Perotti ott birt maradni.

A Gundel-éra után három-négy évig *üresen* állt az épület. Az *István főherceg szálloda* felírás, ugy emlékszem, ez idő alatt még rajta volt, de szálló többé már nem lett belőle. Egyideig a *Munkásbiztosító Pénztár* székelte benne, majd a főkapitányság melléképületének rendezték be, mignem a Gyáriparosok Országos Szövetsége tulajdonába került. Most négyemeletes *GyOSz-ház* lesz belőle megfelelő modern berendezéssel. Bizonyára szép lesz így is, de az a klasszicizáló palotaszerű hatása azonban, amely 1846-ban megvolt, végleg eltűnik. Ez azonban nem az építkezés vezetésének hibája — mert a legnagyobb gondot fordították arra, hogy az épület façadjának stílusa megmaradjon —, hanem a változó idő, amely a magas új épületekkel összekeveri a régi nemeseket ez utóbbiak rovására.

(s. l.)